

Raport z przeprowadzonego audytu dostępności architektonicznej

Nazwa i adres jednostki:

Centrum Edukacji w Zabrzu

ul. 1 maja 12, 41-800 Zabrze

Data i miejsce przeprowadzenia audytu:

25 marca 2025 roku

Centrum Edukacji w Zabrzu, ul. 1 maja 12, 41-800 Zabrze

Warunki atmosferyczne:

Temperatura około 10 stopni Celsjusza, sucho i bez opadów.

Przeprowadzający audyt i przygotowujący raport:

Krzysztof Wostal – Pedagog, Specjalista z zakresu zarządzania dostępnością, osoba z niepełnosprawnością.

Grzegorz Wójkowski – Specjalista w zakresie tworzenia standardów społecznych w tym dotyczących dostępności.

Wstęp

Raport stanowi rezultat audytu dostępności architektonicznej Centrum Edukacji w Zabrze. Podstawą prowadzonych działań był Model Dostępnej Szkoły – opracowany w ramach ogólnopolskiego projektu „Dostępna szkoła” (<https://www.dostepnaszkola.info/>). To właśnie ten model wyznaczał kierunek naszej analizy i stanowił główny punkt odniesienia zarówno pod względem metodologicznym, jak i merytorycznym.

Choć zasadniczym przedmiotem audytu była dostępność architektoniczna, należy zaznaczyć, że niektóre jej aspekty pozostają w ścisłym związku ze sferą informacyjną i komunikacyjną. z tego względu – tam, gdzie było to uzasadnione – uwzględniliśmy również te elementy, które wpływają na funkcjonowanie użytkowników w przestrzeni, choć formalnie nie należą wyłącznie do obszaru architektury. w naszej ocenie dostępność w ujęciu praktycznym nie kończy się na barierach fizycznych – równie istotna jest możliwość skutecznego odnajdywania się w budynku, rozumienia zasad poruszania się czy odbierania komunikatów.

Centrum Edukacji w Zabrze znajduje się w budynku z lat trzydziestych XX wieku, który nie jest objęty ochroną konserwatorską. To miejsce, do którego uczęszczają uczniowie w wieku od 14 do 20 lat, dlatego to właśnie ich potrzeby stanowiły główny punkt odniesienia w analizie. Równocześnie zdajemy sobie sprawę, że poziom dostępności architektonicznej wpływa także na codzienne funkcjonowanie rodziców, opiekunów oraz pracowników szkoły – nauczycieli, administracji i personelu technicznego. Wysoki standard dostępności wspiera wszystkich członków społeczności szkolnej.

Raport przedstawia wyniki audytu przeprowadzonego w oparciu o założenia Modelu Dostępnej Szkoły, uzupełnione o obserwacje wynikające z doświadczeń zespołu audytorskiego. Naszym celem było nie tylko zidentyfikowanie istniejących barier, lecz także wskazanie obszarów możliwych do usprawnienia, które w bezpośredni sposób przełożą się na lepsze, bardziej dostępne środowisko edukacyjne.

W trakcie przeprowadzonego badania stwierdzono, że w szkole znajdują się rozwiązania spełniające wymagania określone w Modelu Dostępnej Szkoły, co świadczy o podejmowanych działaniach na rzecz zwiększenia dostępności placówki. Jednocześnie zauważono obszary wymagające dalszej poprawy, a także krytyczne - takie, w których nie wdrożono jeszcze żadnych rozwiązań dostępnościowych. Do tej ostatniej grupy należą przede wszystkim: winda (dźwig osobowy), prysznic oraz toaleta przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, pomieszczenie przeznaczone do odpoczynku.

Ze względu na fakt, że wspomniane elementy infrastruktury nie istnieją w obecnym stanie technicznym szkoły, na etapie audytu nie formułowano szczegółowych zaleceń dotyczących ich wykonania. w takich przypadkach – tj. przy planowaniu nowych rozwiązań architektonicznych – bardziej zasadne i efektywne jest sięgnięcie bezpośrednio do wytycznych zawartych w Modelu Dostępnej Szkoły. Dokument ten, opracowany z uwzględnieniem obowiązujących norm oraz rzeczywistych potrzeb użytkowników, zawiera konkretne parametry techniczne, przykłady dobrych praktyk i zalecenia funkcjonalne, które mogą znacząco ułatwić zaprojektowanie i wdrożenie odpowiednich rozwiązań.

Zastosowanie się do wskazówek zawartych w Modelu na etapie tworzenia brakujących elementów, pozwoli nie tylko uniknąć typowych błędów projektowych, ale także zapewni zgodność z krajowymi i europejskimi standardami dostępności. Co więcej, wykorzystanie gotowych, sprawdzonych rozwiązań zwiększa szansę na stworzenie przestrzeni przyjaznej dla wszystkich uczniów – niezależnie od ich sprawności – oraz ułatwia ewentualne ubieganie się o środki finansowe z programów wspierających poprawę dostępności.

Warto również podkreślić, że dostępność nie jest stanem zamkniętym ani jednorazowym działaniem, lecz procesem, który nieustannie się rozwija i ewoluuje. Zarówno rozwiązania technologiczne, jak i standardy projektowe czy dobre praktyki ulegają zmianom w odpowiedzi na nowe potrzeby, regulacje prawne oraz głos samych osób z niepełnosprawnościami. z tego względu szczególnie istotne jest śledzenie aktualnych wytycznych i rekomendacji, a także podejmowanie regularnych

działań w kierunku doskonalenia dostępności – tak, aby szkoła mogła rzeczywiście być przestrzenią otwartą i przyjazną dla wszystkich.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonego audytu

Otoczenie

W pobliżu wejścia na teren podmiotu znajduje się przystanek komunikacji publicznej. Do Centrum Edukacji w Zabrze można dotrzeć za pomocą dostępnego dla osób z niepełnosprawnościami transportu publicznego (niskopodłogowego, posiadającego głosową i wizualną informację pasażerską - zewnętrzną i wewnętrzną). Jednakże nie wszystkie kursy spełniają ten warunek, co nie jest zależne od placówki.

W pobliżu wejścia na teren placówki znajduje się przejście dla pieszych, które spełnia warunki dostępności dla osób z niepełnosprawnością wzroku i ruchu, lecz nie posiada modułu wibracyjnego, wspierającego osoby głuchoniewidome w określaniu koloru światła na przejściu. Należy zwrócić się do zarządu drogi z prośbą o montaż tego modułu na przejściu dla pieszych.

Szkoła nie posiada bramy wjazdowej ani furtki prowadzących na jej teren. Parking umiejscowiony jest poza terenem szkoły, a na działce szkolnej nie jest prowadzona komunikacja kołowa.

Miejsce postojowe dla osoby z niepełnosprawnością umiejscowione jest w odległości około 30 metrów od wejścia na teren szkoły. Powierzchnię miejsca parkingowego dla Osób z Niepełnosprawnościami stanowi nawierzchnia twarda ulepszona – pełna i równa. Miejsce parkingowe przeznaczone dla OzN jest odpowiednio oznaczone: powierzchnia miejsca postojowego wymalowana jest na niebiesko i oznaczona symbolem osoby na wózku, zastosowano prawidłowe oznakowanie pionowe oraz wymiary miejsca postojowego.

W trakcie prowadzonego audytu nie stwierdzono wykonywania robót budowlanych ani remontowych. w przypadku zaistnienia takiej sytuacji, sposób prowadzenia

i oznaczenie robót budowlanych/remontowych powinien zapewniać bezpieczeństwo przechodniom z niepełnosprawnością słuchu i wzroku. Roboty oznaczone powinny być w sposób niewizualny np. taśmy, barierki itp. Niewizualne odznaczenie robót budowlanych/remontów musi być stabilne/trwałe. Oznaczenie musi być widoczne/kontrastowe względem otoczenia. Sposób prowadzenia robót budowlanych/remontowych powinien zapewniać możliwość bezpiecznego przemieszczenia się osób z niepełnosprawnością.

Chodniki w pobliżu terenu Centrum Edukacji, a także chodnik doprowadzający do wejścia do budynku szkoły, mają szerokość nie mniejszą niż 200 cm. Wykonane są z równej, utwardzonej nawierzchni, mającej właściwości antypoślizgowe. Nie stosuje się na nich kostki brukowej ani progów. Szczeliny między elementami wykończenia posadzki nie są większe niż 5 mm. Brak jest ścieżek rowerowych.

Parkowanie

Na terenie należącym do szkoły niema możliwości parkowania samochodów. Parking zlokalizowany jest poza terenem szkoły. Parkowanie samochodów nie utrudnia przemieszczania się pieszych.

Wejście do budynku

Budynek jest wyraźnie oznakowany tablicą informacyjną o nazwie instytucji.

Wejście główne zapewnia dostęp do budynku osobie z trudnościami w przemieszczaniu się. Aby dojść do niego, należy przejść kilkanaście kroków. z chodnika głównego wchodzi się na chodnik prowadzący do wejścia głównego. Chodnik ten jest wyniesiony w stosunku do chodnika głównego. Można dostać się na niego za pomocą od 1 do 4 stopni lub pochylni. Chodnik prowadzący do wejścia do budynku ma szerokość min. 1,8 m.

Stopnie mają głębokość nie mniejszą niż 35 cm i wysokość 15 cm.

Schody mają centymetrowe noski. Przy kolejnym remoncie należy je zlikwidować, gdyż schody powinny być proste, bez zwisów i podcięć.

Schody są pełne a nie ażurowe, co jest prawidłowym stanem. Wykonane są z materiałów antypoślizgowych (z uwzględnieniem różnych warunków atmosferycznych).

Na początku i na zakończeniu biegu schodów powinny znajdować się reliefowe płyty ostrzegawcze, sygnalizujące zmianę poziomów. Pasy ostrzegawcze powinny mieć szerokość nie mniejszą niż 60 cm i powinny być oddalone od pierwszego i ostatniego stopnia o 30-60 cm.

Schody powinny być oznaczone kontrastowym kolorem (Kontrast barwny powinien być na krawędzi pierwszego i ostatniego stopnia - zarówno w poziomie, jak i w pionie). Ponieważ maksymalna liczba schodów zewnętrznych wynosi 4 stopnie, zaleca się aby wszystkie były oznaczone w sposób kontrastowy w stosunku do poziomu chodnika, mimo, że wytyczne w Modelu Dostępnej Szkoły wskazują na taką konieczność w sytuacji, gdy w biegu są 3 stopnie.

Wzdłuż biegu schodowego zamocowane muszą być obustronne balustrady lub poręcze przyścienne. Poręcze przy schodach, przed ich początkiem i na końcu powinny być przedłużone o 30 cm i zakończone w sposób zapewniający bezpieczne użytkowanie (tj. wygięte do dołu lub do ściany). Poręcz nie powinna wchodzić w strefę komunikacji, a jeżeli tak, to powinna być wyróżniona barwnie. Część chwytnej poręczy powinna mieć przekrój koła lub owalu o średnicy 4-5 cm, albo prostokąta o wymiarach 4x6 cm. Poręcz mocowana do ściany powinna być od niej oddalona o 5 cm. Poręcz umieszczona powinna być na dwóch poziomach: pierwsza – na wysokości 110 cm, druga – na wysokości 80-90 cm. Poręcze przy schodach prowadzących do budynku powinny mieć właściwości antypoślizgowe.

Pochylnia zewnętrzna to najbardziej korzystne rozwiązanie dla pokonywania różnic wysokości, gdyż jest to element najbardziej trwały, nie wymaga zasilania prądem ani opłat za wykonywanie usług dozoru technicznego.

Szerokość pochylni wynosi 1,2 m.

Pochylnia ma nachylenie nie większe niż 6%.

Długość pojedynczego biegu pochylni nie przekracza 9 m. Ze względu na to, że cała pochylnia jest krótsza, nie ma potrzeby stosowania spoczników. Posiada po bokach krawężniki o wysokości minimum 7cm. Nawierzchnia pochylni jest szorstka.

Odstęp między poręczami pochylni wynosi 1,1 m. Zainstalowane są na wysokości 0,9 m i 0,75 m od poziomu pochylni i mają właściwości antypoślizgowe.

Na początku i na końcu pochylni zapewniono powierzchnię ruchu nie mniejszą niż 150x150 cm. Na górnym spoczniku znajduje się ona poza polem otwierania skrzydła drzwi wejściowych do budynku.

Początek i koniec biegu pochylni powinien być wyróżniony przy pomocy kontrastowego koloru i zmiany w fakturze o szerokości oznaczenia wynoszącej 60 cm.

Przy wejściu do budynku powinny znajdować się oznaczenia o zmiennej fakturze w podłożu (np. kafelki, maty z wyżłobieniami).

Dzwonek przyzywający powinien być umieszczony na wysokości od 80 cm do 110 cm oraz 140 cm do 160 cm. Obecnie istnieje jeden dzwonek do przywoływania obsługi, umieszczony na wysokości 130 cm, za kratą, która utrudnia dostanie się do niego.

Co najmniej jedno skrzydło drzwi wejściowych do budynku ma minimalną szerokość 0,9 m i wysokość 2 m.

W obrębie drzwi zapewniona jest powierzchnia manewrowa dla użytkowników wózków inwalidzkich o wymiarze nie mniejszym niż 150x150 cm.

W posadzce przy drzwiach nie znajdują się odboje, skrobaczki lub inne urządzenia wystające ponad poziom płaszczyzny ruchu. Jednakże wewnątrz budynku znajduje się ażurowa wycieraczka wystająca 2 cm ponad płaszczyznę posadzki, która nie jest na stałe przymocowana do podłoża. Wycieraczka powinna być na stałe przymocowana do podłoża, nie wystawać ponad płaszczyznę ruchu więcej niż 2 cm i nie być ażurowa.

Maksymalna wysokość progu w drzwiach wejściowych na całej ich szerokości nie wynosi więcej niż 2 cm.

Drzwi wejściowe nie otwierają się automatycznie i zamykają się zbyt szybko. Zaleca się zastosowanie drzwi automatycznie otwieranych, a jeśli to nie możliwe, zastosowanie samozamykaczy spowalniających ich zamykanie.

Klamki drzwi wejściowych można obsługiwać jedną ręką, nie wymagają mocnego ściskania i chwytania. Otwarcie drzwi wejściowych nie wymaga zwiększonego nacisku.

Drzwi transparentne muszą być oznakowane w sposób widoczny, dwoma pasami o grubości 10-20 cm, umieszczonymi na poziomie 140-160 cm oraz 80-100 cm nad poziomem posadzki.

Wewnątrz budynku

W przedsionku i holu budynku ściany i podłogi mają powierzchnię matową i nieodbijającą światła.

Posadzki w holu i przedsionku powinny być antypoślizgowe, równe i odporne na odkształcenia.

W przestrzeni holu zapewniony jest kontrast kolorystyczny pomiędzy powierzchniami ścian a posadzek oraz elementami wyposażenia a ich tłem.

W budynku znajduje się portiernia. Jest zlokalizowana w pobliżu wejścia. Jest wyróżniona przez elementy architektury, materiały informacyjne i wizualny kontrast.

Sugeruje się by dojście do portierni oznaczone było zmienną fakturą w podłożu - np. Chodnik dywanowy, na stałe przymocowany do Posacki.

Brak lady. Osoba w portierni jest widoczna przez stale otwarte drzwi prowadzące do niej również z poziomu osoby poruszającej się przy pomocy wózka inwalidzkiego.

Korytarze

W budynku znajduje się pięć kondygnacji. Na poziomie -1 znajdują się jedynie pomieszczenia techniczne i uczniowie nie mają do nich wstępu. Na najwyższej kondygnacji znajduje się aula ze sceną. Pozostałe kondygnacje mają układ bliźniaczy względem siebie. Korytarze na poszczególnych piętrach nie różnią się między sobą kolorystycznie i niema w nich hałasomierzy. Należy dążyć do montażu stałych hałasomierzy, a jeśli to nie możliwe, wykorzystywać przenośne.

Są 4 klatki schodowe, z czego jedna jest główna i używana. Pozostałe klatki schodowe są nieużywane na co dzień.

Strefę odpoczynku usytuowano w gabinecie psychologa szkolnego, co może być krępujące dla uczniów. Należy dążyć do utworzenia osobnego pomieszczenia służącego do odpoczynku.

Korytarze w budynku mają szerokość min. 1,6 m, także w miejscach, gdzie wzdłuż ściany ustawiono krzesła. Brak przewężeń do min. 0,9 m na maksymalnej długości 0,5 m.

W ramach jednej kondygnacji budynku nie powinno być zmian poziomów (szczególnie pojedynczych stopni). Zaleca się zastosowanie rozwiązań zwiększających dostępność, zwłaszcza dla osób poruszających się przy pomocy wózków, balkoników oraz o kulach. Należy zapewnić dostęp osobom poruszającym

się na wózku inwalidzkim – najlepiej poprzez niwelację pojedynczych stopni i zastąpienie ich pochylnią o nachyleniu maksymalnym do 6 stopni.

Zmiany poziomów w ramach jednej kondygnacji oznaczono barwą, lecz nie dotykowo. Jak napisano powyżej, należy dążyć do likwidacji pojedynczych stopni.

Ściany i posadzki mają powierzchnię matową.

Posadzki nie są równe, odporne na odkształcenia i antypoślizgowe. Zarówno w pomieszczeniach, jak i na korytarzach, posadzki powinny być równe, odporne na odkształcenia i antypoślizgowe.

Pomiędzy ścianą a posadzką powinien być zapewniony większy kontrast kolorystyczny umożliwiający wskazanie granicy między płaszczyzną pionową i poziomą. Można to osiągnąć przy okazji najbliższego malowania ścian. Przy okazji należy ściany na korytarzach każdej kondygnacji wymalować innym kolorem by ułatwić orientację.

Drzwi do pomieszczeń wyróżnione są barwą.

Oświetlenie naturalne i sztuczne rozłożone jest równomiernie w całej przestrzeni korytarzy tak, aby nie powstawały duże kontrasty świetlne pomiędzy poszczególnymi strefami komunikacyjnymi.

Minimalna szerokość biegu schodów wynosi 1,2 m we wszystkich klatkach schodowych.

Schody przeznaczone do pokonywania wysokości mniejszej niż 0,5 m nie są wyposażone w poręcze. Zaleca się montaż po obydwóch stronach ich biegu.

Początek i koniec biegu schodów jest wyróżniony przy pomocy kontrastowego koloru jedynie w jednej klatce schodowej i tylko na dolnych kondygnacjach. Początek i koniec biegu schodów powinien być wyróżniony przy pomocy kontrastowego koloru

na każdej kondygnacji i w każdej klatce schodowej. Ponadto powinien być wyróżniony przy pomocy zmiennej nawierzchni lub faktury.

Schody nie są wyposażone w poręcze po obydwu stronach ich biegu. Zaleca się montaż poręczy od strony zewnętrznej stopni w klatkach schodowych, aby umożliwić lewo – i prawostronne użytkowanie. Górne krawędzie poręczy mocowane powinny być na wysokości 75-90 i 110 cm, mierzonej od krawędzi stopnia. Rozwiązanie to umożliwia uchwycenie poręczy zarówno przez dzieci młodsze i osoby niskiego wzrostu, jak i dzieci starsze i osoby dorosłe.

Sugeruje się by wszystkie schody wyposażone były w podwójne poręcze - jedna nad drugą na różnych wysokościach: pierwsza – na wysokości 110 cm, druga – na wysokości 75-90 cm. Poręcze prowadzone powinny być również na spocznikach pośrednich (międzypiętrowych).

Poręcze powinny być przedłużone na początku i końcu biegu o 30 cm w poziomie oraz zakończone w sposób zapewniający bezpieczne ich użytkowanie np. połączone ze sobą, zawinięte w dół na min. 5 cm lub wywinięte na ścianę), szczególnie jeśli wchodzić będą w światło korytarza. Wyprowadzenie poręczy w poziomie wspomaga poruszanie się osób niewidomych i słabowidzących oraz osób poruszających się przy pomocy kul lub laski.

Rekomenduje się wymianę istniejących poręczy znajdujących się od strony wewnętrznej biegu schodów, gdyż nie spełniają wymaganych parametrów dostępności.

Forma poręczy powinna umożliwiać łatwy chwyt dłonią, w tym:

- a. pochwyty powinien mieć przekrój okrągły, owalny o wymiarach w zakresie 35-45 mm,
- b. dopuszcza się pochwyty o przekroju kwadratowym o bokach 35-45 mm z fazowanymi krawędziami o promieniu nie mniejszym niż 10 mm,
- c. w przypadku poręczy, które będą montowane od ściany, powinny być w odległości nie mniejszej niż 50 mm,

d. poręcze mocowane powinny być od dołu, tak aby zapewnić pewny chwyt dłonią na całym przebiegu pochwytów.

Poręcze powinny wyróżniać się kolorystycznie względem tła na poziomie min. 50% LRV.

Poręcze po obydwu stronach, zarówno na początku, jak i końcu biegu schodów, powinny być zaopatrzone w informację dotykową w alfabecie łacińskim oraz w alfabecie brajlowskim, co najmniej o numerze kondygnacji, na której się kończą.

Między ciągami schodów znajdują się spoczniki. Na spocznikach sugeruje się usytuowanie miejsca do odpoczynku wyposażonego w siedzisko. Aby nie zawężyć szerokości spocznika, siedzisko powinno być składane, montowane do ściany.

Stosowane materiały wykończeniowe nawierzchni podłóg, schodów nie mają właściwości antypoślizgowych, za wyjątkiem jednej klatki schodowej. Stosowane materiały wykończeniowe nawierzchni podłóg, schodów powinny mieć właściwości antypoślizgowe we wszystkich klatkach schodowych.

Meble (stoliki, krzesła) lub elementy wiszące nie utrudniają poruszania się po korytarzach i nie zawężają wymaganej szerokości korytarza (1,6 m).

W strefie komunikacyjnej nie są sytuowane elementy wyposażenia (np. meble, znaki, kwiaty, stojaki), które zawężają strefę ruchu i zagrażają użytkownikom z niepełnosprawnością wzroku.

Pomieszczenia wyposażone powinny być w urządzenia monitorujące i oczyszczające powietrze (tzw. „oczyszczacze powietrza”), montowane na podstawie ekspertyzy specjalisty ds. BHP.

Pomieszczenia są zaaranżowane w sposób przewidywalny/ uporządkowany, z odpowiednio wydzielonymi ciągami komunikacyjnymi.

W pomieszczeniach przeznaczonych dla uczniów zapewniono przestrzeń manewrową o wymiarze 150x150 cm przy drzwiach. Nie zawsze ta przestrzeń jest zapewniona w innych miejscach kluczowych, jak przy tablicach, meblach czy w ławach szkolnych. Zaleca się zmianę aranżacji pomieszczeń w przypadku wystąpienia takiej potrzeby, którą może być uczęszczanie do szkoły ucznia z niepełnosprawnością ruchu.

Drzwi wewnętrzne prawie do każdego pomieszczenia mają co najmniej szerokość 0,9 m i wysokość 2 m w świetle ościeżnicy. w przypadku drzwi, które nie spełniają tego warunku, zaleca się ich poszerzenie. Dotyczy to zwłaszcza Sali komputerowej. Ponieważ większość drzwi nie otwiera się na korytarz, a do wewnątrz, posiada zbyt wysoko położoną klamkę, rekomenduje się wymianę wszystkich, by spełniały normy zawarte w Modelu Dostępnej Szkoły, a także spełniały wymagania antypożarowe, były dostępne. Drzwi powinny spełniać co najmniej następujące wytyczne:

1. Drzwi łatwe do otwierania zarówno przez użytkowników wózków, jak i osoby słabsze fizycznie, np. dzieci w wieku wczesnoszkolnym i OzN kończyn górnych. Maksymalna siła, jakiej trzeba użyć przy obsłudze drzwi, wynosi 10 N.
2. Poziom kontrastu drzwi względem tła powinien wynosić 50% LRV.
3. Organizacja przestrzeni wewnętrznej pomieszczeń powinna uwzględniać możliwość samodzielnego otwarcia drzwi przez osobę na wózku. Meble powinny znajdować się w odległości nie mniejszej niż 60 cm od strony klamki, a jeśli nie jest to możliwe, zainstalowane muszą być odpowiednie mechanizmy otwierające.
4. Zastosowane urządzenia otwierające powinny spełniać następujące warunki:
 - a. uchwyty i klamki obsługiwane są przy użyciu jednej ręki, bez konieczności wykonywania ruchu obrotowego nadgarstkiem oraz mocnego chwytania i ściskania,
 - b. klamka lub pochwyt mają kolor kontrastujący w stosunku do skrzydła drzwi – poziom kontrastu klamki względem skrzydła drzwi wynosi 50% LRV,
 - c. prawidłowym rozwiązaniem są tradycyjne klamki (ruchome, „uchwyty dźwigniowe”) w kształcie litery „C”, gdyż dla większości ludzi są one łatwiejsze w użytkowaniu – można je np. obsługiwać przy pomocy rąk, łokci, a nawet głowy czy stopy ,
 - d. klamki i zamki umieszczone są na wysokości 80-110 cm (standardowo

110 cm) od poziomu posadzki,

e. alternatywnie, zamiast klamek, stosowane są pochwyty pionowe i skośne lub poziome,

f. pochwyty pionowe i skośne mają długość min. 40 cm,

g. pochwyty pionowe i skośne umieszczone są w odległości 5 cm od framugi drzwi , w sposób umożliwiający chwyt na wysokości 80-120 cm,

h. pochwyty poziome zamocowane są na wysokości 80-110 cm, w odległości nie mniejszej niż 5 cm od framugi drzwi,

i. w przypadku pochwyków na całą szerokość drzwi strefa chwytu jest wyróżniona kolorem lub kształtem.

Obecnie otwieranie drzwi nie wymaga zwiększonego użycia siły.

Klamka, zamek lub uchwyt drzwi nie są zawsze sytuowane na poziomie 80-110 cm, liczonych od poziomu posadzki. Jak wskazano wyżej, zaleca się by wszystkie drzwi miały klamki lub uchwyty usytuowane na poziomie 80-110 cm, liczonych od poziomu posadzki.

Futryny i drzwi są w kolorze kontrastowym do koloru ściany, w której się znajdują.

Skrzydła drzwiowe wykonane z przezroczystych tafli, powinny być oznakowane w widoczny sposób dwoma pasami o grubości 10-20 cm, umieszczonymi na poziomie 140-160 cm oraz 80-100 cm nad poziomem posadzki.

Obsługa klamki/uchwyty nie wymaga użycia znacznej siły (ściskania, chwytania) lub ruchu obrotowego nadgarstka.

W większości drzwi w budynku nie mają progów. Zaleca się likwidację lub obniżenie progów wyższych niż 2 cm w tych kilku drzwiach, gdzie progi nie spełniają wymagań.

System numeracji pomieszczeń stworzony jest tak, że pierwsza cyfra numeru sugeruje numer piętra, na którym pomieszczenie się znajduje. Pomieszczenia są ponumerowane w logicznie uporządkowanym ciągu.

Wszystkie drzwi (ewentualnie z wyjątkiem pomieszczeń technicznych), oznaczone powinny być wypukłą czcionką z informacją co najmniej o numerze pomieszczenia, do którego prowadzą.

Wszystkie drzwi (ewentualnie z wyjątkiem pomieszczeń technicznych), oznaczone powinny być nad klamką (ewentualnie z boku drzwi od strony klamki na wysokości 140-160 cm) za pomocą alfabetu Braille'a z informacją co najmniej o numerze pomieszczenia, do którego prowadzą.

Na korytarzach brak wykładzin podłogowych czy dywanów oraz wycieraczek. w pomieszczeniach, gdzie ewentualnie stanowią wyposażenie, są na stałe przymocowane do podłoża.

Brak odbojników drzwi mocowanych na posadzkach, co wpływa pozytywnie na możliwość przemieszczania się – zwłaszcza osób poruszających się na wózkach.

Brak drzwi przeciwpożarowych sytuowanych w przestrzeni korytarzy.

Brzegi elementów wiszących, których dolna krawędź znajduje się poniżej 2,2 m znajdują się nie dalej niż 10 cm od płaszczyzny ściany.

Oświetlenie sztuczne równomiernie oświetla całe pomieszczenia.

Toalety

W budynku szkoły brak jest toalety przystosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a zwłaszcza ruchowymi. Jest to brak krytyczny. Zaleca się by na każdej kondygnacji dostępna była toaleta przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i w różnym wieku. Podobnie, jak wszystkie pomieszczeniach, toaleta przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością powinna być oznaczona stosownym wypukłym piktogramem, wykorzystywana powinna być zgodnie z przeznaczeniem. Osoba chcąc skorzystać z toalety dla osób z niepełnosprawnością powinna mieć możliwość wykonania tego w dowolnym

momencie, o ile z niej nikt w danej chwili nie korzysta (nie musi szukać klucza do drzwi).

W ogólnodostępnych toaletach powinno się zamontować wieszaki na odzież bądź torbę/plecak na dwóch wysokościach 100-120 cm i 140-160 cm od posadzki.

Winda (dźwig osobowy)

W budynku Centrum Edukacji w Zabrze brak jest windy lub podnośnika. Jest to brak krytyczny. Zaleca się montaż windy (dźwigu osobowego) do przemieszczania się między wszystkimi poziomami. Winda/dźwig osobowy powinna zapewniać dostęp do wszystkich pomieszczeń ogólnodostępnych na każdej kondygnacji (nie dotyczy pomieszczeń technicznych). Powinna być zlokalizowana w pobliżu wejścia głównego do budynku lub w innym czytelnym miejscu, do którego prowadzi trasa wolna od przeszkód.

Informacje

Na poszczególnych kondygnacjach umieszczone muszą być czytelne informacje o numerze piętra, widoczne dla osób poruszających się po budynku schodami i windą (po jej instalacji).

Na korytarzach umieszczone są znaki kierunkowe (strzałka + nazwa/funkcja pomieszczenia z numerem). Brakuje informacji o kierunku dojścia do klatki schodowej i wejścia głównego.

Informacja na znakach kierunkowych przedstawiona jest w formie wizualnej.

Przy wejściu do pomieszczeń znajduje się informacja określająca numer i funkcję pomieszczenia, lecz jedynie w formie wizualnej. Zaleca się umieszczenie tej informacji również w formie dotykowej.

Tablice informacyjne znajdujące się przy pomieszczeniach usytuowane są na wysokości 140 – 160 cm nad poziomem posadzki, obok drzwi (po stronie ich otwierania). Informacja na tablicach przy pomieszczeniach przedstawiona jest na matowym tle, nie ma odbić światła, lecz jest jedynie w formie wizualnej. Brakuje formy dotykowej. Informacja wizualna wyróżnia się barwnie (kontrast między znakiem a tłem), litery/cyfry są duże, proste i bezszeryfowe.

Informacje umieszczone w budynku/przestrzeni są widoczne zarówno w pozycji stojącej, jak i w pozycji siedzącej.

W przestrzeni budynku zastosowane muszą być piktogramy z podstawowymi funkcjami obiektu i kierunkami dotarcia do najważniejszych pomieszczeń.

Rekomenduje się udostępnienie w budynku mapy ukazującej układ budynku. Powinna być ona czytelna dla osób widzących, niedowidzących (odpowiedni kontrast barwny) i niewidomych (w formie dotykowej).

Ewakuacja

Umiejscowienie części gaśnic powoduje niebezpieczeństwo kolizji. Zaleca się zmianę ich umiejscowienia, a jeśli to nie jest możliwe, gaśnice powinny być zabezpieczone miękkimi otulinami.

W budynku pożądane jest zastosowanie oznaczenia dróg ewakuacji za pomocą systemu wypukłych znaków.

W budynku/przestrzeni musi istnieć czytelna informacja wizualna o drogach ewakuacji w postaci piktogramów i elementów dotykowych, na przykład poręczy przy ścianach.

W budynku/przestrzeni znajduje się dźwiękowy system powiadamiania alarmowego.

W budynku/przestrzeni musi znajdować się świetlny system powiadamiania alarmowego.

Zaleca się stworzenie procedur bezpiecznej ewakuacji z budynku osób ze szczególnymi potrzebami, ze szczególnym uwzględnieniem osób poruszających się na wózkach.

Budynek wyposażony powinien być w rozwiązania ułatwiające ewakuację osób z niepełnosprawnościami fizycznymi, np. w krzesła ewakuacyjne.

Nie przewidziano pomieszczeń schronienia lub miejsc oczekiwania na ewakuację w razie ewakuacji. Zaleca się utworzenie miejsca oczekiwania na ewakuację dla osób, które nie potrafią samodzielnie dotrzeć do miejsca zbiórki. Niniejsze wymaganie zespół prowadzący badanie uznał za krytyczne.

Miejsce zbiórki w razie ewakuacji jest dostępne dla osób poruszających się na wózkach, lecz można dotrzeć do niego na wózku jedynie z poziomu parteru. Zaleca się zakup krzeseł ewakuacyjnych.

Uczniowie i pracownicy przechodzą coroczne ćwiczenia i szkolenia z zakresu ewakuacji, co jest dobrą praktyką.

Biblioteka

W bibliotece katalogi i księgozbiór powinny być dostępne dla osób ze zróżnicowanymi potrzebami. Oferta biblioteki powinna uwzględniać dostępność dla osób ze zróżnicowanymi potrzebami, a także księgozbiór, a zwłaszcza lektury szkolne w różnych wersjach – audio/elektronicznej/papierowej. Rekomenduje się utworzenie stanowiska dla uczniów o zróżnicowanych potrzebach, wyposażonego w lupę, powiększalnik, skaner, komputer z programem OCR, programem udźwiękowiającym i powiększającym.

W razie potrzeby skorzystania ze świetlicy, uczniowie mogą skorzystać z czytelni.

W czytelni znajdują się co najmniej dwa stanowiska dla osób poruszających się na wózkach. Jednakże podłoga jest nierówna. Dostęp do gniazdek elektrycznych jest zapewniony za pomocą przedłużacza. Czytelnia nie posiada kącika do wyciszenia.

Zespół szatniowo-ćwiczeniowy

Szatnia w budynku jest dostępna dla uczniów uczestniczących w zajęciach wychowania fizycznego. Szatnia nie jest dostosowana do różnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Brak ogólnej szatni do przebrania się i pozostawienia rzeczy osobistych. Są dostępne zamknięte na klucz szafki przeznaczone na ten cel. Szafki umieszczone są na różnych wysokościach, nie zawężają przestrzeni manewrowej korytarza, lecz żadna nie posiada uchwytu do otwierania drzwiczek oraz dotykowych oznaczeń.

Do szatni przy sali gimnastycznej prowadzą manualne drzwi o szerokości 90 cm, umożliwiające swobodny wjazd osobom na wózku.

Korytarze lub przejścia w szatni mają szerokość co najmniej 1,5 m, umożliwiając swobodny dostęp wózkiem.

Szatnia ma odpowiednią przestronność, umożliwiającą swobodny ruch osób z niepełnosprawnościami - powierzchnia manewrowa co najmniej 150 x 150 cm.

W szatni powinny znajdować się wieszaki na odzież na wysokości 80-110 cm. Brak jest szafek. Zaleca się montaż kilku szafek na rzeczy osobiste osób z niepełnosprawnościami, jak aparaty słuchowe czy okulary.

Podłoga w szatni jest matowa, antypoślizgowa, gładka, bez progów czy nierówności.

W szatni znajduje się odpowiednie oświetlenie, eliminujące cienie. Włącznik światła umieszczony jest na wysokości 140 cm, co utrudnia samodzielne włączanie/wyłączanie światła osobom na wózkach czy niskorosłym. Zaleca się instalację włącznika światła również na wysokości 80-110 cm.

Natrysk nie umożliwia skorzystania osobie na wózku – jest kabina bezprogowa, lecz wąska. Powierzchnia kabiny powinna mieć co najmniej 100 x 90 cm i być zamykana lub posiadać kotarę do zasłonięcia się.

W kabinie natrysku, na wysokości 45 cm powinno znajdować się składane krzesło, przymocowane do ściany.

Bateria do regulacji wody znajduje się na wysokości 100 - 110 cm.

Bateria wyposażona powinna być w słuchawkę prysznicową, dostępną z poziomu osoby siedzącej na krzeselku lub wózku. Umieszczona powinna być na wysokości nie większej niż 120 cm.

W szatni brak jest toalety dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Zaleca się stworzenie takiego miejsca. Jest to wymaganie krytyczne.

W szatni, toalecie i kabinie prysznicowej powinny znajdować się uchwyty pomagające osobom z ograniczoną sprawnością w korzystaniu z niej.

Brak ławek z elementami ułatwiającymi korzystanie z nich przez osoby z niepełnosprawnością ruchu. Siedziska takich ławek w szatni powinny znajdować się na wysokości 45 cm i posiadać podłokietniki.

Sala gimnastyczna nie posiada wyposażenia do ćwiczeń dla osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza ruchowymi. Wyposażenie jest adekwatne do potrzeb obecnie uczęszczających uczniów.

Pomieszczenia specjalne

Szkoła nie posiada stołówki. Jest bufet, gdzie uczniowie mogą kupić drobne przekąski i napoje, lecz nie ma konsumpcji na miejscu.

W Centrum Edukacji jest przestronna aula, w której układ siedzeń można aranżować dowolnie. Niewysoka scena jest niedostępna dla osób poruszających się przy pomocy wózka. Zaleca się budowę pochylni prowadzącej na scenę. Warunki akustyczne są dość trudne. Rekomenduje się umieszczenie na ścianach materiałów pochłaniających dźwięk, jak np. kotary. Zaleca się instalację pętli indukcyjnej oraz systemu do symultanicznego przekazu tekstowego.

W szkole znajduje się pomieszczenie dla psychologa, dla pedagoga/ pedagogi szkolnego.

W przestrzeni szkoły nie znajduje się przestrzeń lub sala do prowadzenia rehabilitacji i/lub terapii sensorycznej. Zaleca się stworzenie takiego miejsca w przypadku uczęszczania ucznia z takimi potrzebami.

W szkole nie znajduje się sala doświadczania świata. w szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych element ten jest rekomendowany, lecz nie wymagany.

Liczba gabinetów specjalistycznych jest dostosowana do liczby uczniów i do ich indywidualnych potrzeb. Wyposażenie pomieszczeń jest dostosowane do zdiagnozowanych potrzeb uczniów.

Szkoła nie posiada specjalnie wydzielonego miejsca do przechowywania wózka inwalidzkiego lub innego sprzętu wspomagającego czy gniazdka do ładowania wózka elektrycznego. Zaleca się przygotowanie takiego miejsca dla ucznia, w przypadku uczęszczania do szkoły.

Gabinet dyrektora placówki jest dostępny dla osób z niepełnosprawnościami. Jednakże brak rozwiązań wspomagających słyszenie. w sekretariacie lada jest umiejscowiona na wysokości 110 cm. Zaleca się wymianę lady lub montaż składanego blatu przy ścianie na wysokości 75-80 cm.

W szkole brak gabinetu do prowadzenia profilaktyki zdrowotnej. Rekomenduje się utworzenie takiego miejsca.

Podsumowanie

Audyt dostępności architektonicznej Centrum Edukacji w Zabrze, przeprowadzony w oparciu o Model Dostępnej Szkoły, ujawnił zarówno dobre praktyki wdrożone w placówce, jak i szereg barier, które utrudniają funkcjonowanie uczniów i innych użytkowników z niepełnosprawnościami.

Pozytywnie należy ocenić m.in. dostępność transportu publicznego w pobliżu szkoły, oznakowane miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, szerokie i równe chodniki oraz obecność pochylni umożliwiającej dostęp do wejścia głównego. Wewnątrz budynku dostrzegalna jest dbałość o przestrzeń i odpowiednie oświetlenie. Korytarze są przestronne, a umeblowanie nie utrudnia swobodnego poruszania się.

Z drugiej strony, w szkole stwierdzono istotne braki o charakterze krytycznym – przede wszystkim brak windy, toalety przystosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz gabinetu profilaktyki zdrowotnej w formie dostępnej dla każdego ucznia. Niedostosowana do zróżnicowanych potrzeb jest również infrastruktura szatni i natrysków, a scena w auli pozostaje niedostępna dla osób poruszających się na wózkach.

Brakuje także elementów wspomagających orientację przestrzenną osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi, takich jak kontrastowe oznaczenia fakturalne, informacje w brajlu czy oznaczenia wypukłe.

W wielu miejscach konieczne będzie doposażenie budynku lub modernizacja istniejących rozwiązań, takich jak poręcze, nawierzchnie posadzek, uchwyty przy drzwiach czy aranżacja wnętrz. Zarekomendowano również utworzenie przestrzeni odpoczynku, miejsca do przechowywania sprzętu wspomagającego oraz pomieszczeń do terapii sensorycznej, jeśli pojawi się taka potrzeba wśród uczniów.

Jeśli nie ma możliwości przeprowadzenia kompleksowego podniesienia dostępności w jednym czasie, w ramach jednego remontu, priorytetem przy wyborze kolejności działań do realizacji powinno być zapewnienie dostępności w obszarach krytycznych,

a także tych w myśl Ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. 2019 poz. 1696 z późn. zmianami) w zakresie dostępności architektonicznej, czyli:

1. zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
2. zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami dostępu do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych, poprzez instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku,
3. zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,
4. zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego,
5. zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób.

Dostępność architektoniczna nie jest stanem, który można osiągnąć raz na zawsze – wymaga ciągłego monitorowania, aktualizacji i dostosowywania do zmieniających się potrzeb oraz standardów. Mając na uwadze aktualny stan techniczny budynku, a także priorytety wskazane w ustawie o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, rekomenduje się stopniowe wdrażanie działań naprawczych – z pierwszeństwem dla tych, które zapewniają podstawowy dostęp do przestrzeni wspólnych, toalet i systemu ewakuacji.

Realizacja przedstawionych zaleceń znacząco poprawi dostępność przestrzeni szkolnej i uczyni ją miejscem bardziej otwartym, bezpiecznym i przyjaznym dla wszystkich członków społeczności.